

A SZÉPSÉGVERSENY.

□ Daliás gárdisták, farsangos leventék, beh szépek is voltak ők, mikor Mária Terézia elé felvonultak, hogy Mátyás király óta először újra meghódítsák Bécset a magyarnak! Ám csoda-e ez? Hisz bennük egy nemzet ifjúsága legszebb virágát nyújtotta egy hálásnak ígérkező, szép királynőnek . . . Lelkes idők voltak azok. Köröskörül ég a világ, dörögnek a hétéves háboru ágyúi és mikor már minden veszve látszik, Hadik óbesterben és Baranyayban újra testet vesz és diadalra ront a seregbontó, rettegett magyar huszár. Mikor a birodalom jobb karja, az osztrák, lehanyatlik, akkor menti meg a kicsinylett magyar balkar a Mária Terézia trónját. A királynő egészen oda a hálától, áradozva cirógat s olvadozva tesz nagy fogadalmat, hogy immár ezentul örökre csak magyarok közt akar lakni. Hogy is mondta? »Azt akarom, hogy testem körül örökifju magyar sereg őrkdjék szüntelen« . . . Nosza, a nemzetnek se kell több! Hangzik újból a »Vitam et Sangvinem!« s az ország legszebb ifjúságát küldi fel a csatatérnél is veszedelmesebb Bécsbe, a magyarbóditó farsangra. A gárda főhadnagya, óbester ur gróf Rhédey járja az országot, megyeszerte ő válogatja a legdélcegebb két köznemes ifjut. És hát nem is aféle »srófonjáró, cifrázott bárócskák« ezek, hanem a magyarság erős derekából való szittya daliák, mint a vaserejű három szép Bessenyei testvér, meg az antik istenekhez hasonló Barcsay Ábrahám. Majd ha Mária Terézia meglátja őket, álmélkodva ő fogja egy bálon elnevezni Bessenyei Györgyöt »görög Meleager«-nek, Barcsayt pedig »római Antonius«-nak . . . Folyik a toborzás, vagyis inkább a válogatás, — innen-tova együtt is már a százhusz

nemes legény. Viszik őket Bécsbe, ott is a Szent-Ulrich külvárosba, a Trautsohn hercegtől vett szép gárdapalotába. Sok »mustra« és »lustra« után kezdődik az öltöztetés. A bajuszt még nem kell borotválni, hisz oly fiatalok, hogy alig pelyhedzik a képük, de a haját és halántékvarkocsokat annál bővebben kell fehérre porozni. Hamar! — sürgeti őket Rhédey uram, — mehesünk már felséges anyánk elé a Burgba bemutatásra! . . .

□ Százezernyi tömeg sorakozik a glaxis mentén, — a bécsi asszonyok ijedős kíváncsisággal várják az »állatbőrös barbárok« jöttét. Ámde az ajkakon csakhamar elhal a gunyosoly . . . Megjelenik a fehérlovas, káprázatos sereg. A gárdakapitány, generális ur, herceg Esterházy lovagol elől, — igazgyöngy a sujtása, smaragd a mentegombja, rubint a dolmánypitykéje: kerek egymilliót táncoltat magával paripáján. De még szebbek ám azok, akik a tisztek után jönnek! Egytől-egyig fejedelmi természetű legények, — nadrág, dolmány, mente: ezüst-sujtásos királyszin vörösben vannak egészen. Ezüst sarkantyú peng a sárga csizmán, pántos kard lóg a széles aranyövről és öklömnyi gyöngyös medály fogja össze mellükön a libbenő tigrisbőrt. Kitér az örömteli meglepetés: sohse látott még a világ ennyi csodaszép, deli ifjut együtt! . . . A férfiak vivátoznak, a leányok meg a gárdistákhoz rohannak s egyéb hiján a paripák száját csókolgatják. Hát a királyné? Ahogy a Burg erkélyéről nézi hű magyarjai jöttét, bizony elgondolhatja ő is a poétával:

„Szép királynak lenni, — hát magyar királynak!
„Kit királynak termett, magyarok szolgálnak . . .

□ De hogy is mondtuk a címet? Szépségverseny... Mi a kő, — hát van csunya legény is a tigrisbőrös deli legények közt? Azt mondják, volt egy, volt Mária Teréziának egy csunya, sőt legcsunyább magyar gárdistája. És azt is mondják, hogy ez a testőr volt az, aki egy farsangos estén olyan furcsa diadalt vett épp a legszebb gárdistán, a poéta Barcsay Ábrahámon.

□ □

□ Anno 1765-ben történt, épp így vizkereszt napján, havas januáriusban. Pár év óta áll már a gárda, s a testőrök nem ujoncok többé a császárvárosban, ismeri őket az udvar, s bálványai a bécsieknek... Egy óra felé jár az idő, — ünnep lévén, aznap délelőtt nem nyaggatták őket a professzorok, csak épp vivó- és tánclecke volt a Trautsohnpalotában. Most e percben épp ebéd után vannak s a testőrök baráti kotériákra szakadva sétálnak az épület folyosóin. Az intrika, a kalandvágy s a szolgálat szerint már is nagy e kotériáknak a száma, de mondjuk ki mindjárt, hogy első és legnemesebb helyen áll közöttük az a Kameradschaft, melyet városszerte csak úgy hívnak: a »schönbrunni szép Kommando.« Magának Mária Teréziának az ötletéből támadt ez a Kommando, — az ő királynői hiúsága akarta úgy, hogy legeslegszebb és legkedveltebb tizenkét gárdistáját ebbe az első őrcsapatba egyesítse. És hát ugyan kik kerültek össze ebbe a híres Kameradschaftba? Élénken vitázva ime itt közelednek a boltives folyosón... Ihletett hangon Bessenyei György viszi közöttük a szót: látszik rajta, »ébred« már az altató és áltató bécsi befolyás ellen, s hazafiasan ébreszti vele sétáló társait: Sándor bátyját, herkulesi Boldizsár öccsét, Barcsayt s a nemrég érkezett fiatal Naláczyt. Francia és angol tanulmányaikról beszélnek, Marmontelt és Milont emlegetik, no meg a mi szegény magyar nyelvünk siralmas elmaradottságát. A többi: a Tallián, Betsky, Ordódy, Palocsay, Berzeviczy és Biró fiuk szomjasan lesik rajongó szavaikat. De ime, amint látjuk, így csak tizenegyen vannak, — hol a

»schönbrunni szép Kommando« tizenkettedik gárdistája?

□ »Ábris te,« kérdezte Bessenyei Sándor, »de hol is a te lakótársad, hol van Maróthy Gábor!«

□ A fiatalok elnevelték magukat a név említésére. Barcsay mosolyogva vont vállat:

□ »A Molière ur Misanthropja? Bizonyosan megint odabent morfondérozik magában.«

□ Azzal előre sietve óvatosan kukkantott be a folyosóra nyíló legközelebbi ajtón. A többiek csakhamar mögéje settenkedtek s ágaskodva úgy pislantottak be válla felett az udvari csinnal tartott kvartélyszobába. Az ablakmélyedés boltive alatt háttal ülve egy gárdista könyökölt az íróasztalra. Otthoni fehér dolmány volt rajta, s tollat tartott a kezében, »vajjon mit csinál? . . .« Épp egy nagyott sóhajtott.

□ A rosszmájú Palocsay gúnyosan kacagott be a szobába:

□ »No, ne búsulj már, koma! . . .« Azzal nyomban persze be is csapta az ajtót. Bessenyeiek röstelkedve sétáltak odább, György ur még meg is fedtte a léháskodó fiatalabbakat:

□ »Ugyan ne bántsátok már! . . .«

□ A gonosz Palocsay azonban csak nem hagyta, kimondta a kegyetlen szót

□ »Eh, hát mit különködik úgy?! Azt hiszi, szebb lesz a búsulástól . . . Én nem is tudom, minek tették őt épp ide mi közénk, a schönbrunni Kommandóba?«

□ Ezalatt odabent Maróthy Gábor bosszusan szökött fel íróasztala mellől. Haragosan meredt a becsapódó ajtóra. Mit incselkednek vele, mit zavarják? Hisz úgy is tudja ő már, hogy nem való neki továbbra is a gárdánál maradni . . . Épp a tükörrel állt szemben; látta benne keskeny alakját, látta rendetlen vonásu, sápadt arcát, a tulsűrű szemöldököket, a nyugtalanul villanó szemeket, s most az egyszer igazán kétségbeesett maga felett. Keserűen bölintott tükörbeli mására: »Jaj, de csunya vagy, csunyább még az ördögnél is, barátom« . . . Szegény Maróthy Gábor, bizony méltán kérdezte most magától: ugyan minek is

jött ide? Hát bizony otthon se volt ő szép a vármegyénél, de itt a gárda csupa szép deli legénye közt csak annál csunyábbnak tetszett. Eszébe jutott, »hej, mégis csak igaza volt gróf uram Rhédeynek, nagyon csóválta ősz fejét, ahogy a furcsa jelentkezőt meglátta!« És meg is mondta neki nyomban a maga saját külön véleményét:

□ »Mi jut eszedbe öcsém? Másik lárvát tégy legalább a képedre! Ilyen pofával csak nem lehet a gárdához menni!«

□ Ám a protekció már akkor is segített . . . Hallotta Maróthy Gábor személyének e nyomatékos kicsinylését, de azért világért se állott volna el nagyralátó szándokától. Igen becsvágyó ember volt ő kegyelme, neki, ha török-szakad, a gárdához és főként Bécsbe kellett jutnia. Mit akart ott voltaképp? Egyelőre még maga se tudta, micsoda fényes pályát akart befutni. Csak bizott az eszében, és hitte, hogy szellemének előnyeivel bizton pótolni fogja mostoha külsejének a hiányait. Hiába hengegnek ugy szálásabb bajtársai, majd fog tetszeni a bécsi szép asszonyoknak ő is! Örökké ezt a mondását hajtogatta: »Csak öt percig beszélhessek egy nővel, s az a nő feledni fogja rótságomat« . . . Ámde mi történt? Ime két éve van már itt Bécsben és hová foszlottak nagyralátó, fényes álmai! Hiába öltötte ő fel a ragyogó gárdista mondurt, — a hölgyek nem hogy kitüntették volna, még csak meg se alázták: egyszerűen észre se vették daliás bajtársai közt. Egy nő tett csak kivételt vele eddig s ez a hölgy csodálatosképpen az ország legnagyobb asszonya, maga Mária Terézia volt. Egészen véletlenül esett a dolog. A királynő egyszer szolgálat közben megszólította őt a schönbrunni folyosón és ügyes felelete jutalmaképp szives leereszkedéssel beszélgetett vele, nem is öt, hanem hat percig. Gábor a kritikus időtartam végével csakugyan büszkén mondhatta el: ime igazam volt, megnyertem Felséges Anyánk kegyes jóakarátát! . . . Mária Terézia, ki éles szemmel vette észre a benne lakó szomorúság okát, csak annál gyakrabban igyekezett őt azontul szavaival kitüntetni. Egyre jobban mulat-

tatták talpraesett feleletei, főként az, amit erre a kérdésére adott:

□ »Mondjad csak, fiam, hát aztán miért vágyódozol te ugy a szépség után?«

□ »Azért, Felséges Anyám,« válaszolt Gábor, »mert a szépség adománya abban áll, hogy az ember fáradtság nélkül tessék, én pedig örökké töröm magamat és minden fáradtságom mellett még se tudok tetszeni senkinek sem!«

□ A királynő határozottan érdeklődni kezdett iránta. Ennek látása birhatta rá Máróthyt arra, hogy egyszer végre bevallja neki szive voltaképpeni legnagyobb bánatát. Nem elég, hogy oly csunya, de emellett még halálosan bele is szeretett Bécs legszebb kisasszonyába, Colloredo Amélie grófnőbe! . . . Mária Terézia, ki jó családanya léteire szörnyen szerette az embereket házasítani, növekvő érdeklődéssel hallgatta. A végén megcsóválta a fejét:

□ »Amélie? . . . Derék leány, kicsit szeszélyes, tán hiu . . . És mondd csak fiam, megvallottad-e már neki szerelmedet?«

□ Gábor a hapták dacára búsan horgasztotta le a fejét.

□ »Dehogy is Felséges Anyám! Sohse kapom én meg tőle azt a bizonyos öt percet. Barcsay uram áll mellette szüntelen, az ő szépségétől nem jutok én szóhoz.«

□ Maróthy remélte, hogy a királynő tán valamelyes közbenjárás ígéretével fogja bátorítani, de egyéb jött közbe s ő bizony a következő percben már magára maradt a posztján. Mária Terézia csak annyit tett meg érte, hogy csunyasága dacára is beosztotta őt a legelső őrcsapatba, a schönbrunni Kommandóba. Ámde boldoggá tette-e ez Gábort? Hisz ott a híres legszebbek közt csak annál többet szenvedett! Most, hogy így egyedül állt a szobájában, nagyot gondolt, — elhatározta, végérvényesen leszámol bécsi csalódásaival. Mit gyötörje itt magát tovább? Elmegyén ősi földjére parasztnak . . .

□ Ujból leült íróasztala elé. Maga elé varázsoltta még egyszer az Amélie grófnő hideg, szép arcát s aztán csak annál forróbban tette bele egy bucsu-

levélbe bánatos szenvedélyét. Épp lepecsételte s legényének adta oda az irást, mikor lakótársa Barcsay Ábrahám belépett. Barcsay azonnal észrevette a Gábor zavarát, eltalálta, kivel foglalkozott magányában. Épp, mivel győztesnek érezte magát, sajnálni kezdte egyébként kedvelt bajtársát. Katonás nyíltsággal lépett eléje, — kiméletes akart lenni, ámde tudjuk, hogy a győztes kimélete voltaképp mindig kiméletlen.

□ »Gábor te,« szolt, »lásd, azt akarom, ne emészszedd magadat tovább! Jó tanácsot adok: vedd ki azt a leányt a fejedből.«

□ Maróthy meglepetve tekintett fel. Egyszerre csak ébredt benne a dac:

□ »Már ugyan minek vetném ki? Törődj a magad bajával!«

□ Erre már Ábris ur is felfortyant:

□ »Vagy ugy?« No, én csak azért mondtam, mert Amélie grófnő engem szeret s az én feleségem lesz!

□ Gábor, mintha elfeledte volna, hogy már el is küldte a bucsulevelet, féltékeny haraggal tört ki:

□ »No, azt még majd meglássuk, hogy kié lesz Colloredo Amélie!«

□ Ám a vita nem válhatott komolyra kettejük közt, mert tulajdon e percben riadt a trombita a gárdapalota udvarán s a folyosóról parancsolóan hangzott be másodőrmeester uram Képiró Sámuel szava:

□ »Hamar a schönbrunni Kommandó! Ünnepi kézcsokra mentek a herceg-kapitány-urral Felsőges Anyánkhoz, — siessetek!«

□ □

□ És pár pillanat múlva már libbenő hópihék közepette robogott a Burg kapuja alá a schönbrunni szép kommandó. A gárdisták alig értek rá leverni a havat a tigrisbőrről, pálcás urai közül már is sürgette őket Grassalkovich Antal gróf, a főkamrás. Nyíltak az aranyos fehér ajtók és kisebbik trónján ülve, derüs örömmel fogadta őket a Felsőges Ország-Anya. Mosolygó, fiatal udvarhölgyek álltak mögötte és az egy Vandwieten doktoron kívül, csupa magyar udvarnagyok szolgáltak körülötte: Batthyányi Károly herceg, II. József

volt nevelője, Pálffy Miklós főudvarmester és Batthyány Imre főasztalnok. Hát jóval felül lehetett már a Felsőges Asszony a negyvenen, de kövérkés, friss arcán azért még mindig a régi varázsszal pihegett a félig anyáskodó, félig szépasszonyos báj. És főként, ha magyarok közt volt, nem igen sokat tartott ő az etikettre, — egyébiránt hisz ura, a galáns Ferenc császár se igen hordta már akkor a sárga hajtókás fekete spanyol ruhát, s nem engedte többé, hogy a dámák kezét csókoljanak neki . . . No, kezdődött a ceremónia.

□ Szalutálván, briliántos fringijával elsőbben is Esterházy uram hajtott térdet. Ékes dikcióban hivatkozott arra, hogy a statutumok 27. paragrafusa értelmében a gárdának kedves jussa van erre az ünnepi kézcsokra, s azzal ildomosan kezét is csókolt a Felsőges Asszonynak. Utána jöttek egyenként a többiek. Mária Terézia mosolyogva nyujtogatta kezét és látható örömmel gyönyörködött az eléje térdelő fényes ifjakban. Mindenikhez volt egy kedveskedve korholó jó szava. Bessenyei Györgynek megsugta, hogy ne udvaroljon olyan nagyon a szép Grace bárónénak, Naláczyt az »ércválasztó mesterség«, az alchymia veszélyeire figyelmeztette, Barcsayt pedig arra, hogy ne nagyon kapassa el magát, antoniuszi szépségétől. A rossznyelvű Pakcsaynak szájkosarat ígért . . . A végén, mikor Esterházy uram már bucsutisztelgésre vezényelte a schönbrunni kommandót, az Ország-Anya kacagva intett nemet.

□ »Parancsára, felség?«

□ »Hát azt parancsolom, hogy hű magyarjaim, ti velem maradjatok!«

□ Nosza nem kellett oda sok készülődés, — félóra múlva már harminckét szánon indult a királynő promenádra farsangos Bécsvárosba. A gárdisták vágattak előtte . . . Lett ott vigasság, illumináció, velencei tréfa. Mária Terézia megmutatta, hogy nemcsak a magyarral tud bánni, hanem a császárváros népével is tud bécsi jargonban évdni. Mire összefagyva hazaértek és Esterházy uram másodszorra bucsut vezényelt, a jókedvű királynő újra félbeszakította:

- »Ugyan mi jut az eszetekbe!«
- »Parancsára, felség?«
- »Hát azt parancsolom, hogy ti, hű magyarjaim továbbra is velem maradjatok!«
- Kedvesen titkolódzva nézett körül, aztán halkabban folytatta:
- »Tudom, a császár ma álarcosbálra megyen a németekkel. Mi magyarok magunkra maradunk, — a schönbrunni kommandó ma velem vacsorál!«
- Rágyogott a gárdisták szeme. Lelkesen kiáltották:
- »Vivat rex domina nostra!«
- »Csak eredjetek az őrszobába. Én a kellő percben majd hivatlak.«

□ □

- Hát tudott Mária Terézia kedvès lenni, de valljuk be, nem volt mindig asszonyi számítás híján ez az ő szeretetreméltósága. Hátha most is valami nagy politikai akció rejlett a kis farsangi tréfa mögött? Attól félünk, ezuttal is új adót készült kivetni a magyar nemesség annyira kényes »szüz vállaira« s az áltató cirogatást mindjárt a gárdáján kezdte. No de az is való, hogy ha egyszer már köztük volt, igaz szívvvel tudott ő a magyarokkal mulatni!
- A császár jót nevetett nagyeszű hitvese tervének és hűségesen el is ment az álarcosbálra a németekkel. Ő se bánta, ha az egyszer feleségi felügyelet nélkül mulathat . . . Kilenc óra tájban lehetett, hogy a királynő végre hívatta magyarjait. Legszebb és legmézesebb ajku udvarhölgyei élén fogadta őket s a kedvükért még azt is megtette, hogy bevonulásuk után feltűnő titokzatossággal csukatta be a lakosztály ajtóit. Aztán körülnézve, lelkesen kiáltott fel:
- »Magyar vagyok! . . . No hogy egyszer végre magunkban mulathatunk.«
- Hát az udvarhölgyeket kivéve tényleg mind magyar volt a jelenlevő. Két idegen ur szorult közéjük csupán. Az egyik báró Managetta volt, a híres »Szemérmetességi Bizottság« alelnöke, kinek a féltékeny királynő épp abban a percben adta a parancsot, hogy szaladjon Ferencz császár

után az álarcosbálba s vigyázzon erkölcsaire . . . A másik az akkor érkezett orosz követ volt. Mária Terézia sokáig sugdosódott vele, aztán a magyarokra mutatva, így végezte:

- »Hű nép, jó mint a falat kenyér . . . Man muss nur mit ihnen umgehen können!«
- Pompázatos asztalhoz ültek le. A királynő mindjárt az első pohár tokaji után felfügesztette az első etikettet, s attól fogva csak annál szabadabban lüktetett a jókedv. Járt a tréfa, élceltek, adomáztak, s egyre bolondabb charadeokat adtak fel egymásnak. Mária Teréziának egyre jobb kedve lett, ő maga kezdte, — kissé csipős mosolylyal pislantott a nagyon is ceremóniáskodó Grassalkovich uramra:
- »No grófom, mondja csak, ha maga még mindig szerzetes volna . . .«
- Grassalkovich úgy megmeredt, mintha nyársat nyelt volna.
- »Értse meg, grófom, — ha maga fogathuzó barát volna, mit csinálna?«
- A gróf szörnyű zavarba jött. A királynő kérdőleg nézett körül a gárdistákon, de bizony ezek is hiába törték a fejüket. Az egy Maróthy jelentkezett:
- »Felséges Anyám, ha én fogorvos volnék, először is az időnek huznám ki a vasfogát« . . .
- »Bravo, tapsolt a Felséges Asszony, — no de megállj most olyan charadeot adok fel, amelyre még te sem tudsz megfelelni. Erre felelj . . . ha buvár volnál, mit tennél?«
- Gábor szeme felcsillant. Aztán bus mosolylyal felelt:
- »Felséges Anyám, erre ugyan, legalább én nekem, igen könnyű a válasz. Ha buvár volnék, — a feledés tengerébe merülnék alá . . .«
- Erre már általános taps üdvözölte a csunya, de szellemes gárdistát, ki élc dolgában birta a versenyt az inkább mélázó poétákkal: Barcsayval és Bessenyeivel. A királynő asztalt bontott s aztán jutalmul büszkén hívatta kézcsókra kegyeltjét.
- »Felséges Anyám,« kezdte Gábor, — »kegyes audienciát fogok kérni holnap felségedtől.«
- »Eh, ki vele, — most mondd el, amit akarsz. Szaporán!«

□ »Felmentésemért könyörgök,« folytatta Maróthy, — »Felséges Anyám, nincsen nekem már többet semmi reménységem a boldogságra, lemondtam róla. Hazamennék . . .«

□ Mária Terézia kutatóan nézett rá. Asszony volt, hát hamar eszébe jutott a dolog.

□ »Ahá, persze, Amélie grófnő bánt még mindig! No azért csak várj még azzal a lemondással. Majd segíték én rajtad . . .«

□ A királynő nem folytathatta, mert tulajdon e percben az udvarhölgyek tiszteletteljes küldöttsége járult hozzá és hajolt meg előtte.

□ »No leányok, mit akartok? Találjatok ki már valamit szépet . . .«

□ »Már meg is van!« felelt a szellemes Dietrichstein grófnő, »Felséged kegyes engedelmével az itten jelenlevő legszebb magyar gárdisták közt szépségversenyt szeretnénk rendezni. És felséged bizonyára úgy fejezné be legméltóbban ezt az estélyt, ha maga méltóztatnék itélni és felséges kezével maga nyujtaná át a szépségverseny győztesének a díjat!«

□ Mária Terézia szeme felcsillant. Szerette ő a tréfát, örült az efélének! Helyet foglalt a kis szalon királyi székében s egy nagy rubintos drága gyűrűt vonván le ujjáról, így szólt:

□ »Helyes, — im itt a díj! És most, kapitány ur, hadd álljanak fel elénkbe a gárdisták.«

□ Esterházy uram harsányan parancsolt. És mialatt az udvarhölgyek és udvarnagykok a királynő mögé csoportosultak, az ifjak egymás után álltak fel sorba a társaság elé. Bizony szabódtak volna ők, sőt tán pirultak is, de nem volt ott apelláta! Mária Terézia föltette a lorgnonját:

□ »De hát hol a tizenkettedik? Nem megmondtam, — tette hozzá szigoruan, — »hogymindannyian felálljanak?!«

□ A nők kacagni kezdtek. Ágaskodva mutogattak a szoba végében levő ajtóra, melyen át a szegény Maróthy épp akkor akart eltűnni az ítélő szemek elől. A szigorú szó hallatára azonban menten visszasompolygott és megadó mosolylyal lépett oda bajtársai közé tizenkettediknek.

□ No most jött a nagy perc! Lorgnonján át a

királynő nagy figyelemmel latolta egyenkint és egymásután a gárdisták szépségét. Persze ezalatt folyton sugdosódtak háta mögött az izgatott udvarhölgyek, kik akaratlanul is befolyásolni szerették volna urnőjüket ítélkezésében. Mindegyiknek más volt a jelöltje, de leggyakrabban hangzott azért mégis a Barcsay s a Bessenyei György neve. Küzdött ez a két név a mosolygó női ajkakon sokáig, utóbb azonban már győzni kezdett az Antoniusz pártja a Meleager-é felett. Egyre hangosabb lett a sugdosás, végre ugyszólván egyhanguan nyilatkozott meg az óhaj: »Barcsay a legszebb, Antoniusznak a díjat!«

□ De a Felséges Asszony cseppet se zavartatta magát, nem is ügyelt rájuk. Nyugodtan mustrálta a gárdistákat tovább, már a tizenegyediknél tartott. Ezután csak egy gyors pillantást vetett a csunya tizenkettedikre, Maróthy Gáborra, s ölébe ejtve lorgnonját, csendre emelte kezét:

□ »Tehát a legszebbnek adjam a díjat, ugy-e?«

□ »Vivat Barcsay!« hangzott mögüle.

□ A királynő azonban tiltóan intette le az elhamarkodókat!

□ »Leányok, előbb egy kérdésemre feleljetek. Mondjátok meg nekem: kit tartatok ti legszebbnek? Azt-e, kinek arca szobrászian szabályos, vagy tán inkább azt, aki érdekelni képes, szóval, aki — tetszik?«

□ Az udvarhölgyek pillanatra zavarba jöttek. De aztán egy szívvel és egyszerre így kiáltottak fel:

□ »Hát persze, hogy az a legszebb, aki az embernek tetszik!«

□ Csönd követte szavaikat. Mária Terézia ünnepelesen kelt fel:

□ »Helyes, amit mondtatok, ennek az alapján hozok ítéletet én is. Daliás gárdisták im itt álltok előttem, Isten már megjutalmazott benneteket, ő utána én hogyan jutalmazhassalak meg? Antik szobrok vagytok valamennyien, oly egyforma szépek, hogy én bizony közületek választani nem is tudnék . . . Épp ezért igazságosan csak azt tüntethetem ki, aki nekem a schönbrunni kommandóból legjobban tetszik. Aki tetszik, az a leg-

szebb: én a legcsunyalább gárdistának adom a díjat, a szellemes Maróthy Gábornak!»

□ No lett ott meglepetés! Az álmélkodás moraja sehogysem akart elülni... A Felső Asszony azonban nem várt, már ki is adta a parancsot Grassalkovich uramnak:

□ »Rajta, gróf uram, szaporán! Kutyaórt és kalamárist ide, — diplomában állítsa ki Maróthy Gábornak, hogy ő volt Mária Terézia legkegyelmebb és legcsunyalább gárdistája!»

□ Mikor pedig Gábor a gyűrűt átveendő, fél-térdre ereszkedett előtte, bizodalmasan ezt sugta a fülébe:

□ »Sose törődj diplomált csunyasággal! Tudom én, mit csinállok, ösmerem én az asszonyokat... Majd meglátod holnap!«

□ □

□ És hát bizony igazat mondott a királynő. Reggelre már egész Bécs tudta a dolgot s egyébről se beszéltek, mint arról, hogy szépségdíjat kapott a legcsunyalább magyar gárdista. Mária Terézia kitüntető kegye egyszerre kiemelte a homályból Maróthyt, — pár óra múlva már híres emberré, mi több: divatos hőssé lett Gábor a császárvárosban. Minden szem feléje fordult, minden asszony őt akarta látni, — halomszám kapta az érdeklődő illatos leveleket... Az ifju alig hitt érzékeinek, mikor azonban a legközelebbi udvari bálra ismét a Burgba ment, végre is meg kellett győződnie arról a nagy igazságról, hogy a nők nem is annyira a szép embereket keresik, mint inkább azt, aki a — többi asszonyokat

foglalkoztatja. Az ő diadalává lett az udvari bál; csak őt nézték s a mindenható királyi kegy hatása alatt kellemes csalódással mondta róla minden asszony: »Nini, hát ez volna az a legcsunyalább gárdista? De hiszen voltaképp nem is olyan csunya, sőt ellenkezőleg! Keskeny alakja mily elegáns és van az arcában valami ördögös érdekesség...»

□ És biz Isten, szépült Maróthy Gábor, — a diadaléret sajátos biztosságot, sőt fölényt adott föllépésének... Hogy lemaradnak mellőle a szépek, Barcsay meg Besseney! Hölgyválasztásnál a táncosnők már nem rájuk néznek, hanem őt, Maróthy Gábort, rohanják meg mindannyian. Csak vele akarnak táncolni... Vajjon hogy hat e siker Colloredo Amélierre? Ime, jön feléje ő is, a szeszélyes szép leány, — Barcsa, hiába állja az utját... Igen, Amélia is táncra kéri őt, melegen köszöni bucsulevelét s még melegebben tartóztatja: valahogy itt ne hagyja szépséges Bécs városát! Dobban a Gábor szíve, — végre hát busás kamatokkal kapja meg imádottjától azt az oly régtől óhajtott öt percet!

□ Mondják, e bál döntötte el a fiatal pár sorsát. Pár hét múlva Maróthy már mennyasszonya ujjára huzhatta a királynőtől kapott rubintos gyűrűt.

□ Maga a Felső Asszony örült a hirnek legjobban!

□ »Bravo, sikerült! Hiába, — nincsen párja az én magyar testőrségemnek. Hisz még a legcsunyalább gárdistamba is beleszeretnek Bécs legszebb asszonyai!...»

PEKÁR GYULA.

